

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kent Kültürü ve Kentlilik Bilincine Yönelik Algı ve Görüşleri

Cemil Cahit YEŞİLBURSA*¹ & Sevim ALPER²

¹Gazi Üniversitesi, Türkiye

²Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkiye

Gönderilme Tarihi: **Kasım 2018**

Kabul Tarihi: **Aralık 2018**

Öz:

Bu çalışmanın amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kent kültürü ve kentlilik bilincine yönelik algı ve görüşlerini incelemektir. Çalışma temel nitel araştırma modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunun belirlenmesinde kolay ulaşılabılır örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda, çalışma grubunda 115 sosyal bilgiler öğretmen adayı yer almıştır. Çalışmanın verileri dört adet açık uçlu sorunun yer aldığı yarı yapılandırılmış görüş formu ile toplanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kenti, çeşitli imkânlar sunan, kalabalık, bir arada yaşamın olduğu, gelişmiş bir idari yer olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kent kültürünü, değerler bütünü, kurallar bütünü, bir arada yaşama olarak algıladıkları, kentlilik bilincini ise uyum sağlamak, benimsemek ve kurallara uymak olarak algıladıkları görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, kente yaşamak ile kentli olmanın aynı şey olmadığı görüşünde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Kentli olmak için kente uyum sağlamak, kent kültürünü benimsemek ve kurallara uymak gerektiğini vurgulamışlardır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayı, Kent Kültürü, Kentlilik Bilinci.

Abstract

The aim of this study is to examine the perceptions and views of pre-service social studies teachers about urban culture and urban consciousness. The study was carried out using basic qualitative design. In order to determine the study group, convenience-sampling method was used. Accordingly, there were 115 social studies teacher candidates in the study group. The data of the study were collected through a semi-structured opinion form with four open-ended questions. Content analysis was used for data analysis. According to the findings of the study, it was concluded that social studies teacher candidates perceive the city as a developed administrative place where there is a crowded, coexistence, offering various opportunities. It can be concluded that they perceive urban culture as whole values, whole rules and living together; they perceive the urbanity consciousness as adaptation, adoption the urban culture and obeying the rules. It is concluded that social studies teacher candidates thinks that living in the city and being urban are not the same thing. They emphasized the need to adapt to be urban, to adopt the urban culture and to follow the rules.

Keywords: Pre-service Social Studies Teachers, Urban Culture, Urbanity Consciousness

*Sorumlu Yazar E-mail: yesilbursa@gazi.edu.tr

Orcid ID: 0000-0001-8568-6061

** Bu çalışma, 2018 yılında 2. Uluslararası Eğitim ve Değerler Sempozyumu (ISOEVA), Antalya'da sözlü olarak sunulan bildiriden türetilmiştir.

GİRİŞ

Kent kavramı ile ilgili alan yazında çok çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Bu tanımların genelde çalışılan disiplinin bakış açısını yansıttığı görülmektedir. Bu anlamda daha çok iki disiplinin ön plana çıktığı görülmektedir. Coğrafya disiplini açısından kent kavramına yüklenen anlamlar daha çok nüfus ve idari boyutta ağırlık kazanırken; sosyoloji disiplini açısından ise sosyo-ekonomik ve kültürel boyutlar ön olana çıkmaktadır (Belli & Aydın, 2017: 424). Kent kavramı ele alınırken zaman ve fiziki mekân boyutu da eklenmektedir (Ercoşkun, Öcalır-Akunal, Yenigül & Alkan, 2016; Hayta, 2016; Belli & Aydın, 2017; Parlak, 2018; Görün & Kara, 2017; Kurt, 2011). Buradan hareketle kent kavramını, “geçmişin farklı dönemlerine ait mekânsal, sosyal ve kültürel katmanların üst üste gelmesiyle oluşan bir ortam” (Birol, 2008: 28; Ercoşkun, vd., 2016: 5), başka bir deyişle, “toplumların ekonomik, sosyo-kültürel ve teknolojik düzeylerini ve sahip oldukları birikimleri en doğru şekilde yansıtan, tanıtan ve temsil eden sosyal ve fiziki mekânlar” olarak tanımlamak mümkündür (Kurt, 2011: 265). Parlak (2018: 15), kenti, “insanların birbirleriyle buluştukları, mallarını değiştirdikleri ve fikirlerin yayıldığı bir ilişkiler ve kararlar merkezi” olarak tanımlamaktadır. Kentler, toplum hakkında çeşitli bilgiler verirler. Bu bilgiler, toplumun “ekonomik gelişmişlik düzeyi, sosyal ilişkileri, siyaset ve yönetim anlayışı, geleneği ve kültürü, zevk ve estetiği, mantık ve etiği” şeklinde ifade edilebilir (Kurt, 2011: 265). Dolayısı ile kent kavramını “insanların bir arada yaşadığı fiziksel mekânlar” olarak ele almak yeterli değildir (Es, 2007: 50). Kent, fiziki mekân ve nüfus kavramlarından daha geniş bir anlama sahiptir (Hayta, 2016: 166). Kent kavramı, aynı zamanda “insanın davranış ve düşüncelerine de etki eden bir sosyal düzeni” ifade etmektedir. Bu durum, “kentlilik denilen bir yaşam tarzını da beraberinde getirir” (Saban-Ökesli, 2014: 596). Kentlilik kavramı ise “bireylerin, kurum ve kuruluşların kentte yaşamının gerektirdiği koşul ve normları anlamış, özümsemiş ve benimsemiş olma durumudur” (Birol, 2008: 28; Ercoşkun, vd., 2016: 5). Kent hayatı, çeşitli niteliklere haiz çok sayıda bireyin belli bir yerde birlikte yaşamalarının doğal sonucu olarak farklı sorunlar ortaya çıkaran ve bu sorunlara akılcı ve çağdaş çözümler de üreten bir hayat tarzıdır. Kent hayatı bu niteliği ile aynı zamanda sosyal sorumluluk bilincine sahip olmayı gerektirir. Bu anlamda, vatandaşlık sorumluluklarından biri de kentlilik bilincine sahip olmaktır. Birlikte yaşama kültürü meydana gelmeden kentlilik bilincinin de ortaya çıkıp gelişim göstermesi olanaklı görülmemektedir (Kurt, 2011: 265). Bu doğrultuda, kentlilik bilinci, “kentte yaşamaktan kaynaklanan bilgilerimizin oluşturduğu tutumlar, değerler ve davranışlar bütünü olarak tanımlanmakta” ve bunun ilk basamağı “kişinin kendisini kentli olarak görmesi” olarak ifade edilmektedir (Saban-Ökesli, 2014: Belli & Aydın, 2017: 427). Başka bir ifadeyle, kentlilik bilinci, “kentte yaşayan bireylerin kente özgü davranışlar sergilemeleri, birer kentli ve paydaş olduklarının farkında olmaları ve buna uygun davranışları” anlamına gelmektedir (Birol, 2008: 28; Ercoşkun, vd., 2016: 5). Kentlilik bilinci ve kent kültürü birbirleriyle ilişkili kavramlardır. Her iki kavram da bir birlerini besler ve destekler. Kentsel yaşam kültürüne sahip olmayan kişilerin kentlilik bilincinin geliştiği söylenemez (Görün & Kara, 2017: 396). Belli & Aydın, (2017: 246), kentlilik bilincinin oluşum sürecinde, “kente aidiyet, kenti sahiplenme, kent kurumlarına katılım ve kent sorunlarıyla ilgilenme” olmak üzere dört ölçütün bulunduğunu belirtmektedirler. Birol, (2008: 28) ise, kentlilik bilinci oluşumunun başlıca koşulunun “bireylerin yaşadıkları kent ile anlamlı ve güçlü bağlar kurabilmeleri ve kendilerini yaşadıkları kentin bir parçası gibi hissetmeleri” olduğunu ifade etmektedir. Bireylerin kentlilik bilincine ve kent kültürüne sahip olmaları birden bire gelişen bir edinim değildir, aksine düzenli çalışmalarla desteklendiği sürece gelişip büyüyecek bir kazanımdır (Güllü, 2010). “Kente göç veya çeşitli nedenlerle gelen birey için kentleşme ve kentlilik bilincinin oluşum süreci başlamış demektir. Bu süreçte önemli olan bireylerin, yaşadıkları kent ile anlamlı ve güçlü bağlar

kurabilmeleri ve kendilerini yaşadıkları kentin bir parçası gibi hissetmeleridir” (Görün & Kara, 2017: 398). Kent kültürü, kentte yaşayan insanlarca, ortak bir paydada buluşularak üretilen maddi veya manevi değerlerin oluşum sürecidir. Asıl olan unsur kente dair bir hafızanın oluşması ve üretilen kültürel çıktılarının kentli insanlar aracılığı ile anlamlı hale gelmesidir (Hayta, 2016: 166). Bu nedenle, kentlilik bilincinin gelişmesi için ortak bir kentte yaşamak yeterli değildir. Bu bilincin gelişebilmesi için bir kentte yaşayan insanların o kenti korumaları, geliştirmeleri, kentin imarına ve idaresine katılmaları gerekir. Bu şekilde yaşadıkları kente karşı ait olma duygusu geliştirmeleri mümkün olabilir (Es, 2007: 49). Birol (2008: 28), kentte yaşayanların kentlilik bilinci geliştirebilmeleri için öncelikle kentsel yaşam kültürünün oluşturulması, bireylerin sosyal-kültürel anlamda eğitilmesi ve kent kültürü edinmeleri gerektiğini belirtmektedir. Bunun gerçekleşebilmesi için, yerel yönetimlere, meslek odalarına ve sivil toplum örgütlerine önemli görevler düştüğünü ifade etmektedir. Kentlilik bilincini oluşturmak ve geliştirmek için önemli kurumlardan biri de eğitimidir. Eğitim sayesinde bireylere kent kültürü ve bilinci ile ilgili çok çeşitli bilgi, beceri ve değer kazandırılabilir. Bunlar:

- Kentin tarihi ve kültürel kimliğinin benimsenmesi ve yaşanması,
- Kentte yaşayanlarda aidiyet duygusu kazandırılması,
- Tarih ve toplum kültürü bilinciyle kentsel dinamiklerin harekete geçirilmesi,
- Kentsel hak ve görevlerin öne çıkarılması,
- Kent donanımlarının hayatın bir parçası olarak algılanmasının sağlanması,
- Doğal ortamların korunması ve
- Kent içi sosyal ve yapısal dengesizliklerin giderilmesinde etkin rol alınması gibi daha birçok unsur bireylere kazandırılabilir (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009: 23-24).

Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir (MEB, 2018). Bu amaç, 1739 sayılı Mili Eğitim Temel Kanunu’nda belirtilen şekilde eğitim-öğretim kademelerindeki çeşitli dersler vasıtasıyla gerçekleştirilir. Bu derslerden biri de sosyal bilgilerdir. Sosyal bilgiler dersinin genel amacı etkin ve üretken vatandaş yetiştirmektir. Bu anlamada, yetiştirilmek istenen vatandaşlardan beklenen beceri ve davranışlardan bazıları da çevresine, toplumsal sorunlara ve kültürel konulara duyarlı olmak ve toplumsal sorunlara çözüm üretebilmektir (MEB, 2018). Kentlilik bilinci oluşturmak için okul öncesi eğitimden başlayarak ilk, orta ve üniversiteye kadar etkili bir şekilde eğitim verilmesi gerektiği önerilmektedir (Güçlü, 2002; Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009). Bu bakımdan, kent nüfusunun hızlı bir şekilde arttığı ve kırsal nüfusu geçtiği, aynı zamanda köyden kente göçün yoğun bir şekilde yaşandığı Türkiye’de, kente uyumlu ve kent kültürünü benimsemiş vatandaşlar yetiştirmek önem arz etmektedir. Bunun yanında, ortaokullarda seçmeli olarak okutulan “Şehrimiz” dersini okutan öğretmenlerden biri de sosyal bilgiler öğretmenidir. Kent kültürü ve kentlilik bilinci ile ilgili üniversite öğrencileriyle ve akademisyenlerle yapılan çalışmalar bulunmaktadır (Belli & Aydın, 2017; Görün & Kara, 2017), ancak doğrudan sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bakımdan, geleceğin vatandaşlarını yetiştirecek olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının (SBÖA) kent kültürü ve kentli olma bilincine yönelik algılarını ve görüşlerini araştırmak önemli görülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının (SBÖA) kent kültürü ve kentlilik bilincine yönelik algı ve görüşlerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. SBÖA'nın kent algıları nasıldır?
2. SBÖA'nın kent kültürü algıları nasıldır?
3. SBÖA'nın kentlilik bilincine yönelik algıları nasıldır?
4. SBÖA'nın kentte yaşamak ile kentli olmak arasındaki farka yönelik görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu çalışmada temel nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Temel nitel araştırmalar, katılımcıların bir konuya ilişkin bakış açılarını ele alan araştırmalardır. Anlamları ortaya çıkarmayı ve yorumlamayı amaçlar. Eğitim bilimleri gibi uygulamalı alanlarda sıkça tercih edilmektedir (Merriam, 2009).

Çalışma Grubu

Çalışma yönteminin belirlenmesinde kolay ulaşılabilir örneklem kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir örneklem, katılımcılara daha kolay bir şekilde ulaşılabilmesinden ve katılımcıların araştırmaya katılmaya istekli olmalarından dolayı araştırmacılar tarafından daha sıklıkla tercih edilen bir örneklem yöntemi olduğu belirtilmektedir (Kemper, Stringfield & Teddlie, 2003, Yıldırım & Şimşek, 2006). Çalışma grubunda 115 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları (SBÖA) yer almaktadır. Bunların 70'i kadın 45'i erkektir. Katılımcıların 63'ü lisans 3. sınıf, 52'si ise lisans 4. sınıftır. 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin seçilmesinde büyük bir kent merkezinde eğitim görmeleri etkili olmuştur.

Veri Toplama Araçları/Veri Toplama Yöntemleri / Veri Toplama Teknikleri

Çalışmanın verileri 4 açık uçlu sorunun yer aldığı yarı yapılandırılmış görüş formuyla toplanmıştır. Sorular için 2 alan eğitimi uzmanından ve 1 eğitim bilimleri uzmanından görüş alınmıştır. Ayrıca soruların çalışma grubuna uygulanmasından önce 5 kişilik bir öğrenci grubu ile pilot uygulaması yapılmıştır. Anlaşılmayan bir nokta olup olmadığı ve cevaplamak için ne kadar zaman gerektiği konusunda bir deneme yapılmıştır. Veri toplama aracında yer alan sorular şunlardır:

1. Kent nedir?
2. Kent kültürü nedir?
3. Kentli olma bilinci nedir?
4. Kentte yaşamak ile kentli olmak arasında fark var mıdır? Evet ise neden? Hayır, ise neden? Açıklayınız.

Verilerin Analizi

Çalışmanın verileri içerik analizi ile analiz edilmiştir. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve

bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 227).

BULGULAR

1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kent Algıları

Çalışmanın birinci araştırma sorusunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kent algıları incelenmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar analiz edilerek elde edilen bulgulara Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kent Algıları

Kategoriler	f	%
İmkânlar	68	30,4
Ekonomi		
Sanayi		
Ticaret		
Sağlık		
Eğitim		
Sosyal		
Kültürel		
Teknolojik		
Ulaşım		
İş		
Kalabalık	38	17
Bir Arada Yaşam	34	15,2
İdari yapı	30	13,4
İlçeden Büyük		
Köyden Büyük		
İlçelerden Oluşan		
Büyük Şehir		
Şehir		
Gelişmişlik	27	12,1
Farklılıklar	8	3,5
Heterojen Yapı		
Çoklu Yapı		
Farklı Kültür		
Kozmopolit		
İş Bölümü		
Kurallar	6	2,6
Olumsuz Algı	6	2,6
Ruhları Körelten		
Gerçek Yaşamın Olmadığı		
İletişim		
Çıkar ilişkisi		
Psikolojik Zorluk		
Yaşam Standartları	6	2,6
Kaliteli Yaşam		
Rahat Yaşam		
Etkileşim		
Örgütlü Yaşam		
Çağdaş Yaşam		
Toplam	223	100

Tablo 1 incelendiğinde, SBÖA’nın kent kavramını daha çok çeşitli imkânlar sağlayan bir yer, idari bir yönü olan bir yer, gelişmiş bir yer, kalabalık, yaşam standartları yüksek, farklı

kültürlerin bir arada yaşadığı bir yer olarak ifade ettikleri görülmüştür. SBÖA'nın kent mekân, idari boyut ve ekonomik ve sosyo-kültürel boyutuna vurgu yaptıkları söylenebilir. SBÖA'nın kent ile ilgili olarak aynı zamanda olumsuz algıya da sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu bulguların, “kent ne olduğuna dair tanımlamalarda sıklıkla rastlanan uzmanlaşma ve iş bölümü, nüfus yoğunluğu, farklı toplumsal ilişkiler, gruplar, kendine özgü bir kimlik ve kültür, heterojenlik gibi nitelendirmeler” ile benzerlik gösterdiği söylenebilir (Geyik, 2010: 5).

2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kent Kültürü Algıları

Çalışmanın ikinci araştırma sorusunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kent kültürü algıları incelenmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar analiz edilerek elde edilen bulgulara Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kent Kültürü Algıları

Kategoriler	f	%
Değerler Bütünüdür	23	19,3
Bir Arada Yaşamak	18	15
Kurallar Bütünü	18	15
Gelenek Görenek	14	11,7
Uyum Sağlamak	14	11,7
Ortak Kültür	12	10
Yaşam Tarzı	11	9,2
Zamanla Oluşan	9	7,5
Toplam	119	100

Tablo 2’de incelendiğinde, SBÖA’nın kent kültürünü, değerler bütünü, bir arada yaşamak, kurallar bütünü, gelenek-görenek, uyum sağlamak, ortak kültür, yaşam tarzı ve zamanla oluşan bir durum olarak algıladıkları görülmektedir. Alan yazına bakıldığında, kent kültürü, mekân ve zaman boyutuyla kent bünyesinde yaşayan insanların, ortak bir paydada ürettikleri maddi veya manevi değerlerin oluşum süreci (Kurt, 2011: 266), kentli insana özgü davranış kalıpları ve yaşam biçimi olarak tanımlanmaktadır (Belli & Aydın, 2017: 425). Bu bakımdan, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının alan yazında yapılan tanımlarla örtüşen kent kültürü algılarına sahip oldukları söylenebilir.

3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilincine Yönelik Algıları

Çalışmanın üçüncü araştırma sorusunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilincine yönelik algıları incelenmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar analiz edilerek elde edilen bulgulara Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentli Olma Bilincine Yönelik Algıları

Olumlu Kategoriler	f	%	Olumsuz Kategoriler	f	%
Uyum Sağlamaktır	25	23,5	Çevre Kirliliği	6	35,2
Kent Kültürünü Benimsemektir	20	18,8	Gürültü Kirliliği	2	11,7
Kurallara Uymaktır	16	15	Hava Kirliliği	2	11,7
Saygı	12	11,5	Pahalı Hayat	2	11,7
Kentte Yaşamaktır	11	10,5	İnsani Duyguları Yitirmek	1	6
Eğitimli Olmak	9	8,5	Mahrumiyet	2	17,6
			Toprak Kokusu	1	
			Doğal Yaşam	1	
Doğup Büyümek	7	6,6			
Bir Arada Yaşamak	6	5,6	Robot Olmak	1	6
Toplam	106	100	Toplam	17	100

Tablo 3 incelendiğinde, SBÖA'nın kentlilik bilincine yönelik algılarının olumlu ve olumsuz algı şeklinde iki kategoride kümelendiği görülmektedir. SBÖA'nın olumlu algılarının daha çok uyum sağlamak, kent kültürünü benimsemek, kurallara uymak ve saygı kategorilerinde kümelendiği görülmektedir. Olumsuz algılarının ise, daha çok çevre kirliliği, pahalılık ve insani bir özellik olan duygu durumunun azalması olarak yoğunlaştığı görülmektedir. Kentlilik bilinci, bireyin kendini kentli görmesi ve yaşadığı kentin dinamiklerine ait hissetmesi ile mümkündür (Görün & Kara, 2017: 408). Katılımcıların, kentlilik bilincine yönelik algılarının “kent kültürünü benimsemek ve uyum sağlamak” kategorilerinde alan yazınla benzerlik gösterdiği söylenebilir.

4. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentte Yaşamak İle Kentli Olmak Arasındaki Farka Yönelik Görüşleri

Çalışma grubundaki 115 SBÖA'dan “Kentli olmak ile kentte yaşamak arasında fark var mıdır? Varsa neden? Yoksa neden?” sorusuna 98'i “evet fark vardır”, 17'si ise “hayır yoktur” şeklinde cevap vermiştir. “Hayır” cevabını verenlerin nedenleri farklı kategoriler ortaya çıkarmamıştır. Genelde “kentte yaşıyorsan kentlisindir” şeklinde cevaplar verilmiştir. “Evet, fark vardır” diyenlerin cevaplarının analizine Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentte Yaşamak İle Kentli Olmak İle İlgili Görüşleri

Kategoriler	f	%
Kentte Yaşamak	36	26
Kentte Doğmuş Olmak	20	14,2
Kente Göçle Gelmiş Olmak	16	11,4
Kentli Olmak	104	74
Uyum Sağlamak	56	40
Kent Kültürünü Benimsemek	28	20
Kurallara Uymak	20	14
Toplam	140	100

Tablo 4 incelendiğinde, kentte yaşamak ve kentli olmak arasındaki farka yönelik görüşlerin “kentte yaşamak” ve “kentli olmak” üzere iki kategoride kümelendiği görülmektedir. SBÖA “kentte doğmuş olmanın” ve “kente göçle gelmenin” kentli olmak anlamına gelmeyeceğini belirtmişlerdir. Dolayısı ile kentte yaşamak ile kentli olmanın aynı şey olmayacağını vurgulamışlardır. Kentli olmanın, kente uyum sağlamak, kent kültürünü benimsemek, kente adapte olmak ve kent kurallarına uymak olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bulgudan hareketle SBÖA'nın kentte yaşamak ile kentli olmanın aynı şey olmadığı görüşünde oldukları söylenebilir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının (SBÖA) kente, kent kültürüne ve kentli olma bilincine yönelik algı ve görüşleri incelenmiştir. Çalışma, dört araştırma sorusu kapsamında gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın birinci araştırma sorusuna yönelik sonuçlara bakıldığında, SBÖA'nın kent kavramı ile ilgili çok geniş bir yelpazede kategori ürettikleri görülmüştür. Bu kategorilere bakıldığında “kenti” daha çok imkân sağlayan, kalabalık, bir arada yaşanılan, gelişmiş, farklı kültürlerin olduğu, kuralların olduğu bir yer olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bunun yanında idari bakımdan da bir tanımlama yoluna gittikleri görülmüştür. Bu sonuçların, alan yazındaki kent kavramı ile ilgili tanımlarla benzerlik

gösterdiği söylenebilir (Ercoşkun, Öcalır-Akünel, Yenigül & Alkan, 2016; Hayta, 2016; Belli & Aydın, 2017; Parlak, 2018; Görün & Kara, 2017; Kurt, 2011). Çalışmanın ikinci araştırma sorusunda ise SBÖA'nın kent kültürüne yönelik algıları incelenmiştir. SBÖA'nın kent kültürünü, değerler bütünü, bir arada yaşamak, kurallar bütünü, gelenekler-görenekler, ortak kültür ve uyum sağlamak olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun alan yazındaki kent kültürü kavramı ile ilgili yapılan açıklamalar ve tanımlamalarla benzerlik gösterdiği söylenebilir (Bal, 2003; Birol, 2008; Geyik, 2010; Kurt, 2011; Hayta, 2016). Çalışmanın üçüncü araştırma sorusunda ise SBÖA'nın kentli olma bilincine yönelik algıları incelenmiştir. SBÖA'nın ketli olma bilincine yönelik olarak olumlu ve olumsuz algıya sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak kentli olma bilincine yönelik algılarının alan yazındaki tanımlamalarla çoğunlukla örtüşmediği görülmüştür. Uyum sağlamak, kent kültürünü benimsemek, kurallara uymak, saygı, eğitilmiş olmak kategorileri alan yazındaki kentlilik bilinci ile ilgili tanımlarla benzerlik göstermektedir (Saban-Ökesli, 2014; Birol, 2008; Ercoşkun, vd., 2016; Belli & Aydın, 2017; Görün & Kara, 2017). Ancak diğer kategorilerin alan yazın ile örtüşmediği söylenebilir. Örneğin, sadece kentte yaşıyor olmak kentlilik bilincinin gelişmesi için yeterli değildir (Es, 2007). Görün & Kara (2017), üniversite öğrencileri ile nicel yöntemle yaptıkları çalışmada katılımcıların kentlilik bilincinin oluştuğu sonucuna ulaşmışlardır. Kentlilik bilincinin göstergesi olarak katılımcıların, kentin tarihi ve kültürel değerlerinin farkında olduklarını, kentin fiziksel, kültürel ve sosyal dönüşümüne katkı sağlamakta gönüllü olduklarını ifade etmişlerdir. Ancak bu çalışmada SBÖA'nın kentlilik bilinciyle ilgili bu türden algılara sahip olmadıkları görülmüştür. Yeşil & Yüksel (2016), Ordu'da yaptıkları çalışmada, eğitim seviyesinin düştükçe kentten memnun olma düzeyinin arttığını belirtmişlerdir. Keskin, Sağocak & Vural-Aslan (2015), Bursa'da yaptıkları çalışmada, okuryazar olmayanlar ile lisansüstü mezunu olanlar arasında kentlilik bilincine sahip olmada lisansüstü mezunları lehine bir farklılık olduğunu, benzer şekilde, Şen-Beyazlı & Aydemir (2008), Trabzon'da yaptıkları çalışmada, eğitim düzeyinin artmasıyla kentlilik bilincine sahip olma arasında doğru orantı olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu çalışmada, SBÖA'nın çok az bir kısmının eğitilmiş olmaya vurgu yaptıkları görülmüştür. Hâlbuki yapılan çalışmalar, kentlilik bilincine sahip olmada eğitimin önemini vurgulamaktadır. Çalışmanın dördüncü araştırma sorusunda, SBÖA'nın "kentte yaşamak ile kentli olmak arasında fark var mıdır" sorusuna yönelik görüşleri incelenmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun kentte yaşamak ile kentli olmak arasında fark olduğu görüşüne sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu görüşe sahip olan katılımcılar "sadece kentte doğmak ya da kente göç ile sonradan gelmenin" ketli olmaya yetmeyeceğini belirtmişlerdir. Bu sonucun, "kentte yaşamak bir insanın gerçekten kentli olduğu ya da kentlilik bilincine eriştiği anlamına gelmediği (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009: 21) bilgisiyle örtüştüğü görülmektedir. SBÖA, kentli olmak için kente uyum sağlamak, kent kültürünü benimsemek ve kent kurallarına uymak gerektiğini vurgulamışlardır. Bu sonuçların da, alan yazındaki kentli olmakla ilgili tanımlama ve açıklamalarla benzerlik gösterdiği söylenebilir (Bektaş, 1999; Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009; Geyik, 2010; Kurt, 2011; Saban-Ökesli, 2014; Görün & Kara, 2017). Kentlilik bilincini geliştirmede eğitimin rolü önemlidir. "İnsanların yaşadıkları kentleri tanıdıkları oranda kenti o kadar çok sahiplenecekleri unutulmaması" gerektiği ifade edilmektedir (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009: 24-25). Kent kültürü ve kentlilik bilincinin oluşumunda, "kente aidiyet, kenti sahiplenme, kent kurumlarına katılım ve kent sorunlarıyla ilgilenme, kentteki sosyo – kültürel yaşamın zenginleşmesi, kentteki farklı sosyal dokuların bu kültürel yaşama katılması" gibi çeşitli boyutlar bulunmaktadır (Belli & Aydın, 2017; Görün & Kara, 2017). Ortaya çıkan bulgulardan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kent kültürü ve kentlilik bilincini oluşturan bu etkenlerden sadece kente aidiyet ve kenti sahiplenmeye görece olarak değindikleri sonucuna ulaşılmıştır. Kent kurumlarına katılım, kent sorunlarıyla ilgilenme ve kentteki sosyo-kültürel

yaşamın zenginleştirilmesi gibi boyutlara değinmedikleri görülmüştür. Oysaki sosyal bilgiler öğretiminin en temel kavramlarından ve becerilerinden biri katılımıdır. Aynı zamanda, sosyal bilgiler eğitiminin önde gelen amaçlarından biri de toplumsal sorunlara duyarlı olan ve bu sorunlara çözüm üreten vatandaşlar yetiştirmektir (MEB, 2018). Bu anlamda, SBÖA'nın kent kültürü ve kentli olma bilincine yönelik bilgi, beceri ve tutumlarının geliştirilmesinin (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009: 23-24) önemli olduğu düşünülmektedir. Zira onlar sahip oldukları bilgi, beceri ve tutumlarla geleceğin vatandaşlarını yetiştireceklerdir. Bu konuyla ilgili öğretmen adaylarının bilgi, beceri ve tutumların geliştirilebilmesi için Toplum Hizmet Uygulamaları ve Sosyal Proje Geliştirme gibi derslerden yararlanılabilir. Bunun yanında lisans programına seçmeli ders konulabilir. Öğretmen adaylarının kent sorunlarıyla ilgili konulara ve kentteki yerel kamu ve sivil toplum kuruluşlarına katılımlarını sağlayan etkinlikler düzenlenebilir. Zira kent kurumlarına katılım ve kent sorunlarıyla ilgilenme kent kültürü ve kentlilik bilincine sahip olmanın önemli bileşenlerindedir (Belli & Aydın, 2017). Öğretmen adaylarının müzeleri özellikle de kent müzelerini ziyaret etmeleri sağlanabilir. Müzeler kentlilik bilincinin artmasında önemli bir paya sahiptir (Alkan, 2016: 502). Bu çalışmanın sonuçları çalışma grubundan elde edilen bulgularla sınırlı olduğu için genelleme yapmak mümkün değildir, bu nedenle genelleme yapılabilecek nicel gelenekte çalışmaların yapılması önerilebilir. Farklı değişkenlerin araştırma kapsamına dâhil edildiği çalışmalar yapılabilir. Ortaokullarda seçmeli olarak "Şehrimiz..." dersi okutulmaktadır. Bu dersin içeriği kent kültürü ve kentli olma bilinciyle ilişkilidir. Bu dersi okutanlardan biri de sosyal bilgiler öğretmenleridir. Bundan dolayı sosyal bilgiler lisans programlarına kent kültürü ve kentlilik bilinciyle ilgili seçmeli bir ders konulması öğretmen adaylarının bu konuyla ilgili bilgi, beceri ve tutumlarına katkı sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Alkan, F. (2016). Kentlilik bilincinin gelişmesinde müzelerin rolü. *Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci Sempozyumu* (ss.496-508). Bursa: Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi-3.
- Bayındırlık ve İskân Bakanlığı. (2009). *Kentleşme Şurası. Kentlilik Bilinci, Kültür ve Eğitim Komisyonu Raporu*. Ankara.
- Bektaş, C. (1999). *Kentli olmak ya da olmamak*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Belli, A. & Aydın, A. (2017). Kent kültürü ve kentlilik bilincinin oluşumunda üniversitelerin rolü: Mustafa Kemal Üniversitesi örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(39), 422-434.
- Biröl, G. (2008). Kentlilik bilinci ve Balıkesir'den yarım asırlık bir örnek: Yeni çarşı deneyimi. *Ege Mimarlık*, 2(65), 28-31.
- Eroşkun, Ö., Öcalır-Aktinal, E., Yenigül, B. & Alkan, L. (2016). Kentlilik Bilincini Oluşturan Göstergeler ve Kentlilik Bilincini Geliştirme Yolları. *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11 (Özel Sayı), 4-23.
- Es, M. (2007). *Kent üzerine düşünceler*. İstanbul: Plato Danışmanlık.
- Geyik, S. (2010). *Kırdan kente göç sonrası kentlilik bilinci (Mevlana Mahallesi Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Görün, M. & Kara, G. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Kentlilik Bilinci Algısı: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 15(30), 393-409.
- Güçlü, S. (2002). *Kentleşme ve göç sürecinde Antalya'da kent kültürü ve kentlilik bilinci*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Güllü, İ. (2010). Kent kültürü ve kentlilik bilinci nedir? Nasıl oluşturulabilir? http://www.tavsiyedyorum.com/makale_5813.htm adresinden 24 Eylül 2018 tarihinde alınmıştır.
- Hayta, Y. (2016). Kent kültürü ve değişen kent kavramı. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 165-184.
- Kemper, E., Stringfield S., Teddie, C. (2003). Sampling strategies in social science research. In: A. Tashakkori, C. Teddie (Eds): *Handbook of Mixed Method in Social and Behavioral Research*. Thousand Oaks, CA: Sage, pp. 273-296.

- Keskin, E. B., Sağocak, M. & Vural-Arslan, T. (2015). Kentlilik bilinci çalışmaları için bir model önerisi: Bursa'da kentlilik bilinci araştırması. *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11(1), 21-43.
- Kurt, N. (2011). Kent hizmetlerinin geleceğinde kentsel sorumluluklar ve kent kültürünün geliştirilmesi stratejileri. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 261-278.
- MEB. (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve kılavuzu. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. San Francisco: Jossey-Bass, A Wiley Imprint.
- Parlak, B. (2018). Sürdürülebilir kalkınma ve kentli hakları perspektifinden kent kültürü ve kent kimliğinin dönüşümü: Bir proje örneği. *TESAM Akademi Dergisi, Yerel Yönetimler Özel Sayısı*, 11-48.
- Saban-Ökesli, D. (2014). Göçmen kültürü ve kentlilik bilinci: Adana Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(33), 595-607.
- Şen-Beyazlı, D. & Aydemir, Ş. (2008). Kentlilik bilinci ve mekân: Trabzon kenti örneği. *Planlama Dergisi*, 4, 49-60.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

Pre-Service Social Studies Teachers' Perceptions and Views on Urban Culture and Urbanity Consciousness

Introduction

Urban consciousness means that individuals living in the city exhibit urban-specific behaviors, are aware of being urban and stakeholder and behaves accordingly (Birol, 2008: 28; Ercoşkun, et al., 2016: 5). Urban consciousness and urban culture are related concepts. Both concepts feed and support each other. In the formation process of urban consciousness, there are four criteria; belonging to the city, ownership of the city, participation in urban institutions and dealing with urban problems (Belli & Aydın, 2017, p.426). In this sense, education is important in the development of urban culture and consciousness. In order to create urban awareness, it is suggested that effective education should be provided to the first, middle and university starting from pre-school education (Güçlü, 2002; Ministry of Public Works and Settlement, 2009). The main objective of our education system is to educate individuals who have knowledge, skills and behaviors integrated with our values and competencies (MEB, 2018). This aim is carried out through various courses in the educational levels. One of these courses is social studies. The general aim of the social studies course is to educate efficient and productive citizens. In this understanding, some of the skills and behaviors expected from the citizens to be raised are to be sensitive to their environment, social problems and cultural issues and to produce solutions to social problems (MEB, 2018). In this respect, it is important to investigate the perceptions and views of the pre-service social studies teachers on urban culture and urban consciousness that will raise the citizens of the future. The aim of this study is to examine the perceptions and views of pre-service social studies teachers on urban culture and urban consciousness. For this purpose, the following questions were sought:

1. How do pre-service social studies teachers perceive urban?
2. How do pre-service social studies teachers perceive urban culture?
3. How do pre-service social studies teachers perceive urbanity consciousness?
4. What are the views of the pre-service social studies teachers on the difference between living in the urban and being in urbanite?

Method

The study was carried out by basic qualitative design. The basic qualitative design was used in this study. The basic qualitative research is the researches that focus on the participants' perspectives on a subject. It aims to reveal and interpret meanings. It is frequently preferred in applied fields such as educational sciences (Merriam, 2009). The study group consisted of 115 Pre-service Social Studies Teachers. Of these, 70 were female and 45 were male. Sixty-three of the participants are junior and fifty-two are senior. The data of the study were collected with 4 open-ended questions. Questions were received from the field education specialist and educational science expert. The data of the study were analyzed by content analysis.

Result

The results showed that the participants produce a wide range of categories related to the city concept. When we look at these categories, it is concluded that they perceive the city as a place where there are different cultures,

which are more developed, crowded, coexist, and have different cultures. It can be said that these results are similar to the definitions of the urban concept in the literature (Ercoşkun, Öcalır-Akunal, Yenigül & Alkan, 2016; Hayta, 2016; Belli & Aydın, 2017; Parlak, 2018; Gör & Kara, 2017; Kurt, 2011). The results showed that the participants perceived urban culture as a whole, living together, and living as a whole, traditions-traditions, common culture and adaptation. It can be said that this result is similar to the explanations and definitions about the concept of urban culture in the literature (Bal, 2003; Birol, 2008; Geyik, 2010; Kurt, 2011; Hayta, 2016). The results showed that participants have positive and negative perceptions about being conscious. Compliance, the adoption of urban culture, obeying the rules, respect, educated categories are similar to the definitions of urban consciousness in the summer (Saban-Ökesli, 2014; Birol, 2008; Ercoşkun, et al., 2016; Belli & Aydın, 2017; Kara, 2017). In the fourth research question, the views of the participants about the difference between living in the city and being urbanity are examined. The results showed that the majority of the participants have the difference between living in the city and being urbanity.

Discussion

Based on the findings, it can be concluded that social studies teacher candidates are only interested in urban culture and urban ownership. Participation in urban institutions, dealing with urban problems, and enriching the socio-cultural life in the city were not mentioned. However, one of the most basic concepts and skills of teaching social studies is participation. At the same time, one of the main aims of social studies education is to educate citizens who are sensitive to social problems and who produce solutions to these problems (MEB, 2018). In this sense, it is considered important to improve the knowledge, skills and attitudes of the pre-service social studies teachers on urban culture and urban consciousness.